

การทำหนังตะลุง

นายสมพล เพชรคง หมู่ที่ ๗



อุปกรณ์และวิธีทำตัวหนังตะลุง

อุปกรณ์ในการทำผลิตภัณฑ์แกะรูปหนังตะลุง ประกอบด้วย

๑. เหล็กแหลมหรือเหล็กขีด ใช้สำหรับร่างแบบเป็นรูปต่าง ๆ บนหนัง
๒. ค้อน ใช้ตอกตุ้ตตุ้เป็นค้อนเหล็ก (มุก)
๓. ไม้รองตอก ไม้เนื้อแข็ง ใช้ไม้หยี สำหรับ (เขียง) ใช้รองตอกรูปหนัง ไม้เนื้ออ่อน ใช้ไม้สะทัง สำหรับรองการตัดรูปหนัง
๔. มีดแกะ ต้องมีความคมมาก ใช้สำหรับตัดหนังเป็นรูปต่าง ๆ
๕. หินลับมีด ใช้สำหรับลับมีด

๖. สบู่ขิง ใช้สำหรับจิ้มปลายเครื่องมือหรือตุ้ตตุ้ เพื่อให้เกิดความลื่นเวลาตอก
๗. มุก หรือ ตุ้ตตุ้ ใช้ตอกกลดลาย ซึ่งมีอยู่หลายแบบ เช่น มุกสามเหลี่ยม, มุกเหลี่ยม

- ลักษณะเป็นแท่งเหล็กกลม ปลายคม มีรูกลวงขนาดตามที่ต้องการ
๘. ไม้ไผ่ ใช้สำหรับทาบตัวหนัง หรือเข้าตัดรูปหนัง
 ๙. เชือก, เส้นด้าย ใช้ร้อยเชื่อมระหว่างชิ้นตัวต่าง ๆ ของตัวหนัง
 ๑๐. สีต่าง ๆ ใช้ระบายสีตัวหนังตะลุง เช่น สีแดง, สีเขียว, สีน้ำเงิน, สีดำ หรือสีตามความต้องการ สีที่ใช้มักเป็น
 - สีย้อมแพรว สีย้อมผ้า สีน้ำหมึก สีทำขนม
 ๑๑. หวายเล็กสำหรับระบายสี ตัดเป็นท่อนสั้น ๆ
 ๑๒. แปรงขนอ่อน สำหรับทาน้ำมัน
 ๑๓. น้ำมันวานิช
 ๑๔. น้ำมันเบนซิน



ขั้นตอนการแกะรูปหนังตะลุง

๑. การเตรียมหนัง หนังที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุด ได้แก่ หนังสด ๆ โดยเฉพาะวัวที่เพิ่งถูกฆ่าแหละใหม่ ๆ

ช่างทำรูปหนัง จะนำผืนหนังดิบมาซึ่งในกรอบไม้สี่เหลี่ยม แล้วตัดเลาะพัง ผีตออกจนหมดตากจนแห้งราว ๓ - ๔ วัน จากนั้นแกะ แผ่นหนังออกจากกรอบไม้เข้าไปหมัก สมัยก่อนการหมักในขั้นตอนนี้นิยม ใช้ผลมะเฟืองหรือใบส้มป่อยหรือข่าหรือใบสับปะรด ใช้เวลา ประมาณ ๓ - ๔ วัน หนังที่แห้งจะคืนสภาพ กลับมานิ่ม ช่างชุดขนออก เหลือแต่แผ่นหนัง สีขาว แต่ปัจจุบันกรรมวิธีดังกล่าวค่อนข้างช้าจึงใช้น้ำส้มสายชูหมักแทน โดยใช้เวลาเพียงชั่วโมงเศษ หลังจากนั้นจึงชุดขนออกโดยต้องทำอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้หนังขาดเมื่อเห็นว่เศษเยื่อและขนหลุดออกไปหมดแล้ว จึงนำไปล้างน้ำจนสะอาดก่อนจะนำผืนหนังไปซึ่งบนกรอบไม้ตากลมทิ้งไว้วันหรือแดดอ่อน ๆ ประมาณ ๒ - ๓ วัน จนเห็นว่าแห้งสนิทดีก่อนจะนำไปแกะสร้างเป็นรูปหนังต่อไป



๒. การร่างภาพลงบนผืนหนัง สมัยก่อนการร่างภาพจะใช้เขม่าไฟผสมกับน้ำข้าว แล้วเขียนเป็นโครงร่างภาพ เมื่อเสร็จแล้ว ใช้ลูกสะบ้าขัดลงไปให้เป็นเงา ต่อมามีการนำดินสอพองมาเขียนร่างแทนแต่มีปัญหาที่ เส้นร่างใหญ่เกินไปทำให้ รูปหนังที่

ออกมาไม่สมดุลเท่าที่ควรและ หากเกิดความ ผิดพลาดจะไม่สามารถ

ลบได้เพราะยิ่งลบยิ่งเปรอะเปื้อนมากขึ้น ระยะ หลัง จึงใช้เหล็กจารหรือเหล็กแหลมมา ร่างภาพแทน การใช้เหล็กจารหรือเหล็กแหลมมีข้อดีตรงที่เมื่อ เขียน เขียนผิดพลาด สามารถ ใช้น้ำหรือน้ำลายลบ ออกได้

โดยไม่มีรอยให้เห็น สำหรับภาพที่ร่างส่วนใหญ่ เป็นภาพที่มีรูปแบบตามตัวละครในหนัง ตะลุง ค่อนข้าง ตายตัว เช่น ตัวละครในรามเกียรติ์ และ เรื่องอื่น ๆ ที่ดัดแปลงมาจากวรรณคดีถือเป็นตัวหลัก ที่ช่างทำถนัด และอาจ มีบางตัวที่คิดทำเสริมขึ้นมา ใหม่ซึ่งขึ้นอยู่กับจินตนาการของช่าง



๓. การแกะฉลุลาย แยกออกได้เป็น ๒ แบบ คือ ๓.๑ การตอกด้วยตุ้ตู่หรือมุก ซึ่งจะใช้ร่วมกันกับ เชียงไม้เนื้อแข็ง โดยตอก ลงไปเฉพาะส่วนที่เป็นลาย วงกลม หรือลาย เหลี่ยมและลายโค้ง ๓.๒ การแกะด้วยมีด โดยใช้ร่วมกับเชียงไม้เนื้ออ่อน จะทำเฉพาะส่วนที่เป็นลวดลายที่แปลกไปจากลาย วงกลมลายเหลี่ยมและลายโค้งเมื่อแกะฉลุลวดลาย

ครบทั้งตัวแล้วจึงตัดเลาะรอบนอกออกจากผืนหนัง จะได้เป็นรูปหนังตาม ต้องการ แล้วนำไป ลงสีเป็น ชั้นตอนต่อไป



๔. การลงสี ในการลงสี หากเป็นตัวละครที่โดดเด่น เช่น พระอิศวร ฤาษี ปราชญ์หน้าบท พระ นาง และ ตัวตลกที่สำคัญ จะเน้นสีที่ ฉูดฉาด ทั้งนี้เพื่อให้เกิด สีสันชัดเจนในระหว่างการเชิด โดยสีที่ใช้จะเป็นสี ย้อมผ้าผสมกับ เหล้าขาว หรือน้ำร้อน และน้ำ มะนาวก็ได้ ซึ่งมีคุณสมบัติติดแน่นทนทาน ไม่ลอก ง่าย ส่วนรูปหนังที่เป็นตัว ประกอบ หรือตัวละครที่ ไม่มีบทบาทสำคัญมากนัก ไม่จำเป็นต้องใช้สีเด่น อาจสีทึมหรือสีทึบแสง เช่น สีน้ำมัน เป็นต้น

๕. ทาเคลือบเงา เมื่อได้รูปหนังที่มีสีสันตามต้องการ แล้วนำไปทาด้วยน้ำมันชักเงา โดยวางรูปหนังลงบน พื้นแล้วใช้ฟู่กัน ทาไป ตลอดทั้งรูปหนังราว ๓ - ๔ ครั้ง แล้วทิ้งไว้ให้แห้ง

๖. ใส่ไม้ยึดติด รูปหนังที่ผ่านทุกขั้นตอนมาแล้ว จะถูกนำไปใส่ในซี่ไม้ไผ่ที่เตรียมไว้ โดยให้ไม้ไผ่คาบ อยู่ระหว่างกึ่งกลางของ ตัวหนัง จากนั้นจึงผูกด้วย ด้ายเป็นระยะให้แน่นสนิท การผูกนี้ในช่างมีอาชีพ จะนิยมตัดแผ่นหนัง ให้เป็นเส้นยาว แล้วนำมาผูก จะช่วยให้งานออกมาเรียบร้อยและไม่เห็นสีเส้นด้าย โผล่ออกมาให้สะดุดตา



มาเยี่ยมชมสินค้าได้

หมู่ที่ ๗ ตำบลทุ่งหลวง
ทุกวันอาทิตย์ ที่ตลาดใต้เคี่ยม ตำบลละแม
อำเภอละแม